13. මල්වතු ඔය නිම්නයේ පුරාණ ජල කළමනාකරණය

ඩී. එම්. වී. දිසානායක

හැඳින්වීම

"අහසින් වැටෙන එකදු දිය බිඳක් පවා මනුෂ්‍ය ප්‍රයෝජනයට නොගෙන මුහුදට ගලා නොයා යුතුයි."

ජලය මිනිසා මෙන්ම මිහිපිට වාසය කරන සියලුම ජීවීන්ගේ පැවැත්ම කෙරෙහි බැඳී පවතින මහගු සම්පතකි. අතිශය වටිනාකමකින් යුත් ජලය කළමනාකරණය කර ආරක්ෂා කිරීම ශ්‍රී ලංකාවේ ආරම්භ වන්නේ අතීතයේ සිටය. එනම් වාරි කර්මාන්ත බිහි වීමත් සමඟය. ජලයේ පවතින සමාජ, දේශපාලනික හා ආර්ථික අගය පිළිබඳ මැනවින් වටහා ගත් මහා පරාක්‍රමබාහු රජු ජලය නිසි ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගැනීමේ වැදගත්කම ඉහත පාඨයෙන් පෙන්වා දී ඇත.

කොළොම්හොය හෙවත් කදම්භ නදිය ලෙස ව්‍යවහාර වන මල්වතු ඔය වැව් විශාල ප්‍රමාණයකට ජලය සපයන වැදගත්ම ජල සම්පාදකයා ලෙස වැදගත්කමක් උසුලයි. මෙම අධ්‍යයනයෙන් සිදු කෙරෙනුයේ මල්වතු ඔය නිම්නයේ පුරාණ ජල කළමනාකරණය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක විග්‍රහයක් සිදු කිරීමයි.

ක්‍රමවේදය

මෙම අධ්‍යයනය සඳහා දත්ත රැස් කිරීමේදී ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ආශ්‍රයකොට ගනිමින් රචනා කරන ලද සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය මෙන්ම අන්තර්ජාලය ඇසුරෙන් ලබා ගන්නා ලද ඡායාරූප හා සිතියම්ද උපයෝගී කොට ගැනිණි. මෙම අධ්‍යයනයේදී පරමාර්ථ කිහිපයක් සාධනය කර ගැනීම කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කර ඇත. එනම් මල්වතු ඔයෙන් පෝෂණය වන්නා වූ උප ජලාශයන්, වැව් හා අමුණු පිළිබඳව අනාවරණය කර ගැනීම ප්‍රධාන වේ. එසේම මල්වතු ඔය නිම්නයේ ජල කළමනාකරණය ප්‍රශස්ත මට්ටමක පවත්වා ගැනීම මඟින් අනුරපුර ජීවනාලිය සුපෝෂණය කිරීමට එය කෙතරම් දායකත්වයක් සැපයූයේ ද යන්නත් අධ්‍යයනය කෙරේ.

විමර්ශනය

මල්වතු ඔය ශ්‍රී ලාංකේය ශිෂ්ටාචාරයේ වැදගත් සන්ධිස්ථානයකි. මෙහි ඉහළ කොටස මල්වතු ඔය ලෙස සැලකෙන අතර පහළ කොටස අරුවි ආරු ලෙස හැඳින්වේ. පැරණි බ්‍රිතාන්‍ය ලේඛකයන්ගේ සටහන්වල මෙම ගංගාව හඳුන්වා ඇත්තේ "*අරිප්පු ගඟ*" යනුවෙනි. එසේම ඇතැමුන් "*මුසලි ආරු*" යනුවෙනුත් හඳුන්වා ඇත. ගම්භීර නදී යනුවෙන් හඳුන්වන කන්දර ඔයත් අනුරාධපුරයට තරමක් නුදුරින් මල්වතු ඔයට එක් වී පෝෂණය වේ.

මල්වතු ඔය ආරම්භ වන්නේ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ කැකිරාවට නුදුරින් පිහිටි රිටිගල කඳු වැටියේ බටහිර බෑවුම්වලිනි. මල්වතු ඔය කිලෝමීටර් 164ක දිගකින් යුක්ත වන අතර වර්ග කිලෝමීටර් 3246ක ජල පෝෂක ප්‍රදේශයක් ආවරණය කෙරේ. ඊසාන දිග මෝසම් වර්ෂාවෙන් පෝෂණය වන මල්වතු ඔය නාච්චදූව, අනුරාධපුරය, තන්තිරිමලේ හරහා මුහුදට ගලා බසින ජල ප්‍රමාණය වසරකට ඝන මීටර මිලියන 560කි.

අනුරාධපුරයේ පූර්ව ඓතිහාසික සංස්කෘතියේ මුල් බැසගැනීම ක්‍රි. පූ. 1000න් පසුව සිදු වූ බව හඳුනා ගත හැකිය. යකඩ තාක්ෂණය භාවිතා කළ මිනිසුන් ප්‍රථම වරට අනුරාධපුරයේ ජනාවාස පිහිටුවා ගනු ලැබුවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානවයන් විසින් ජනාවාස පිහිටුවා ගනු ලැබූ මල්වතු ඔය නිම්නයේය. වංසකතා විස්තරයට අනුව ලංකාව ජනාවාස වීම එනම් ක්‍රි. පූ. 6වන සියවසේ සිට මෙරට පිහිටුවාගත් ජනාවාස සෑම එකක්ම පාහේ ගංගා නිම්න අසබඩ පිහිටුවාගෙන තිබේ. අනුරාධපුර රාජධානිය මෙරට දීර්ඝ කාලයක් රාජධානියක් වශයෙන් පැවතීමට ප්‍රධානතම හේතුව වී ඇත්තේ ද මල්වතු ඔයයි.

මල්වතු ඔය නිම්නයේ ඓතිහාසික වැදගත්කම විමසීමේදී අවුරුදු 1500ක පමණ කාලයක් රජවරු 127ක් පමණ තම රාජධානිය මෙහි පිහිටුවා ඇත. මෙහි ස්මාරක ස්ථාන 4000 5000ක් පමණ ව්‍යාප්තව තිබේ. මල්වතු ඔය හරහා යම් ප්‍රමාණයක ආරක්ෂාවක් ද අනුරාධපුර රාජධානියට ලැබී ඇත. පණ්ඩුකාභය රජුට පෙර එනම් කි. පූ. 900 වන විට කැණීමෙන් හමු වූ අශ්ව දත්, වී පොතු, යකඩ කැබලි යනාදි සාධක සාක්ෂි දරයි. අනුරාධපුර සල්ගහවත්ත කැණීමෙන් ප්‍රාථමික නිවස්නයකට අයත් කණු වළවල් හමු වී ඇත. මෙම සාධක විජයාවතරණයට පෙර අයත් වේ. ඒ අනුව මෙම ජනාවාසවල සංවර්ධිත ප්‍රතිඵලය අනුරාධපුර නගරය ලෙස සැලකිය හැකිය. මෙම කණුවළවල් මල්වතු ඔයට ආසන්න අතර නූතන පොළව මට්ටමට වඩා අඩි 23ක් ගැඹුරින් හමු වී ඇත. විජයාවතරණය නිසා මෙරට ජනාවාස වූ අතර ඒ පැමිණි පිරිස් ද කෘෂිකර්මාන්තයට නැඹුරු වූවන් වූ නිසා එම අංශය වඩාත් සංවර්ධනය විය. අනුරාධපුර අවධියේදී මෙම කලාපය තුළ විශාල කෘෂි ආර්ථිකයක් නිර්මාණය වූ බව ශිලාලේඛන ඇතුළු පුරාවිද්‍යා මූලාශ්‍ර මඟින් සනාථ වේ.

පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ අනුරාධපුරයේ ජීවත් වූ ජන කණ්ඩායම් මල්වතු ඔය නිම්නයේ ජනාවාස පිහිටුවා ගැනීමෙන් අනතුරුව ජල පරිභෝජනය හා වී ගොවිතැන සඳහා අවශ්‍ය ජලය රඳවා ගැනීමට තාවකාලික වැටි, වේලි ඉදිකර අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සිදු කර ඇත. අනුරාධපුර රාජධානිය තුළ ජලය ගබඩා කිරීම සඳහා වැවක් ඉදි කළ බව සඳහන් වන්නේ ක්‍රි. පූ. 5වන සියවසේදීය. එනම් විජය රජු සමඟ පැමිණි අනුරාධ නම් ඇමති විසින් ඉදි කළ වැවයි. අනුරාධපුර වැව් ඉදි කිරීම පිළිබඳව මින් පසු සඳහන් වන්නේ පණ්ඩුකාභය රාජ සමයේය. ක්‍රි. ව. පළමුවැනි සියවසින් පසු වඩා සංවිධානාත්මක වූ වාරි කටයුතු හා ජල කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයක් ආරම්භ වේ. මුල් ඓතිහාසික සමය වන විට අනුරාධපුර නාගරික අවශ්‍යතා සඳහා සේන හා ගුත්තික යන වෙළඳුන් දෙදෙනා මල්වතු ඔය හරස් කොට නගරය දෙසට ජලය ගෙන ආ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ.

වැව යනු ජලය රැස් කර තබා ගනිමින් අවශ්‍ය අවස්ථාවක කෘෂිකර්මාන්තය ප්‍රමුඛ විවිධ අවශ්‍යතාවයන් සඳහා එම ජලය යළි නිකුත් කළ හැකි වූ මානව නිර්මාණයකි. කෘෂිකර්මාන්තය වඩාත් සංවිධානාත්මක ලෙස කිරීමට අවශ්‍ය ජලය ලබා ගැනීම වැවක් නිර්මාණය කිරීමේ මූලික පරමාර්ථය විය. මෙහිදී ප්‍රධාන වන්නේ වී ගොවිතැනයි. වියළි කලාපීය කෘෂි කර්මාන්තයේ පදනම ලෙස වැව සැලකීමට පුළුවන. වර්තමානයට වඩා පුරාණයේදී වියළි කලාපීය ජනාවාසකරණය වැව් ආශ්‍රිතව බහුල වශයෙන් සිදු වී ඇත.

ගඟක් හා ඔයක් සමාන අර්ථයෙන් නිරූපිත යයි පෙනී ගියද විමසා බැලීමේදී මෙහි අර්ථය ද්විත්වයක් බව විද්‍යමාන වේ. 1. ගඟ-විශාල ජල ධාරිතාවයක් රැඳීම හා වසර පුරා ක්‍රියාත්මක වීම 2. ඔය- වර්ෂා කාලයේදී පමණක් සක්‍රීය වීම මල්වතු ඔය දෙපසද සාරවත් භූමියක් වීමට ඛාදනය, පරිවහනය හා නිධි සාධනය යන සාධක ඉවහල් ඇත. මල්වතු ඔයෙන් පෝෂණය වන උප ඔයවල් කිහිපයක් දකුණු හා වම් ඉවුරුවලින් පැන නැඟී මල්වතු ඔය හා බද්ධ වේ. එනම්, මාමිණියාව, කනදරා ඔය හා කල්ආරු ඔය වශයෙනි.

අනුරාධපුර නගරයට බටහිරින් බුලන්කුලම, බසවක්කුලම හා තිසා වැව පිහිටන අතර මල්වතු ඔයට නැගෙනහිරින් නුවර වැවද පිහිටයි අනුරාධපුරයේ නුවර වැවට ජලය බෙදා හරිනු ලබන්නේ නාච්චදූවෙන් එන ඇළ මාර්ගයකිනි. නුවර වැව ලෙස ව්‍යවහාර වුවද එය පිහිටා ඇත්තේ මල්වතු ඔය දකුණු ඉවුරේ ගැඹුරු නොමැති සමතලා ස්ථානයකය. මෙම වැවද සෙසු වැව් මෙන් කෘෂි ක්ෂේත්‍ර කරා ජලය ගෙන යාමටත්, ඊට යාබද වූ වෙහෙර විහාරාදීන්ට හා ග්‍රාමීය ජල සැපයුමටත් දායකත්වයක් සැපයේ.

ක්‍රි. ව. හත්වන සියවස වන විට ඇළ මාර්ග මගින් අන්තර් නිම්න සබඳතාව ඇති කිරීමට හැකි වීම හේතුවෙන් දිවයිනේ බොහෝ වාරි නිර්මාණවල කාර්යක්ෂමතාවය මේ වන විට ඉහළ මට්ටමක පැවති බව තහවුරු වේ. විශේෂයෙන්ම ගංගාව, අමුණ ,ඇළ මාර්ගය හා වැව අතර පැවති සබඳතාවය මෙම කාලයේදී වඩාත් හොඳින් පෙන්නුම් කළ බව සිතිය හැකිය. අනුරාධපුර යුගයේ මධ්‍ය අවධිය වන විට ඉදිකරන ලදැයි උපකල්පනය කළ හැකි වැව් ගණනාවක් අතරින් මල්වතු ඔය හරස් කර ඉදිකරන ලද ඊරු වැව උදාහරණයක් ලෙස දැක්විය හැකිය. මෙකල හඳුනාගත හැකි සුවිශේෂත්වය වන්නේ වාරි කර්මාන්තය අන්තර් නිම්න සමග එකිනෙක බැඳුණු වාරි කර්මාන්ත පද්ධතියක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමයි. එය දේශීය වාරි කර්මාන්තයේ විශේෂ සන්ධිස්ථානයකි. මේ හේතුවෙන් ජල භාවිතය අඩු නිම්නයක් කරා ගෙනගොස් එම නිම්නයේ අතිරේක ජල අවශ්‍යතාවය සැපිරීමට කටයුතු කිරීමට හැකිව ඇත. මේ සඳහා ප්‍රධාන වාරි තාක්ෂණික නිර්මාණය ලෙස භාවිතා කොට ඇත්තේ මහා පරිමාණ අමුණු බව පැහැදිලිය. අමුණු නිර්මාණයේදී ගංගාවේ ස්වභාවික වක්‍රාකාර නැමි ස්වභාවය හා මඳ බෑස්ම උපයෝගී කර ගැනීමෙන් අමුණෙන් එකතු වන ජලය රඳවා ගැනීම හා අදාළ ඇළ මාර්ගයට යොමු කිරීමට පහසුවක් ඇති වේ. විශේෂයෙන් දිය පහරේ වක් වූ ස්වභාවය හේතු කොට වේගයෙන් ගලා යන ජලයේ වේගය අඩු වී සෙමින් ගලා බසී. එවිට ජල පාලනයට අවශ්‍ය පසුබිම ස්වභාවිකව නිර්මාණය වී අමුණු බැම්මට ජල පහරේ වේගය ඇති වන පීඩනයට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාවක්ද ඇති වේ. තේක්කම් අමුණ නිර්මාණයේදී ද මල්වතු ඔයෙහි ඇති නැම්මක ස්වභාවය ප්‍රයෝජනයට ගෙන නොමැති තරම්ය. නමුත් මඳ බෑස්ම කදිමට උපයෝගී කර ඇත. අනුරාධපුර මුල් යුගයේ රජ බවට පැමිණි සේන හා ගුත්තික යන අශ්ව වෙළඳුන් දෙදෙනා අවුරුදු 22ක් රාජ්‍ය විචාල බව සඳහන් කෙරෙන අතර අනුරාධපුරයට දකුණින් අමුණක් බැඳ මල්වතු ඔය හරවා ඇතුල් නගරයේ ජල අවශ්‍යතා සඳහා ජලය කළමනාකරණය කළ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. වර්තමානයේ දැඩිව විනාශ වී ඇති මේ අමුණ මගින් ජලය ලබා ගෙන ඇත්තේ හාල්පානු ඇළ මඟිනි. එසේම හාල්පානු ඇළ ජල මාර්ගයක් ලෙස ඉදි කිරීමෙන් අනතුරුව මල්වතු ඔය හරහා ගලා එන ජලය පමණක් නොව ඒ ආශ්‍රිතව තිබූ භූමිවලට අධික වර්ෂාවෙන් අතිරික්ත ජලය එයට එකතු වීමට සලස්වා ඇති බව පැහැදිලි වේ. එය පැහැදිලි වන්නේ රුවන්වැලිසෑයට නැගෙනහිරින් ඉදි කර ඇති භික්ෂු විශ්ව විද්‍යාලයේ උතුරු ප්‍රාකාරය ආසන්නයේ දක්නට ලැබෙනු ඇතැයි පැවසෙන පැරණි මහාවිහාර ප්‍රාකාරය යටින් වන ජල මාතිකාව අනුවය. වර්ෂා සමයේදී මේ ජල මාතිකාව නම් ව්‍යුහ සැකැස්ම හරහා පැමිණෙන ජලය හාල්පානු ඇළට එකතු වේ. මේ අනුව මේ ඇළෙහි උපයෝගීතාවය පුරාණ ජල කළමනාකරණයේදී අතිශයින්ම වැදගත් වී ඇති බව පෙනේ. හාල්පානු ඇළ සකස් කර ඉදිකර ඇති අමුණට අමතරව අනුරාධපුර නගරයේ උතුරු දෙසින් තවත් අමුණක් මල්වතු ඔය හරස් කර ගල්කඩවලදී ඉදි කර ඇත. 30පළල 30ප පමණ, මේ වන විට ඉතිරිව පවතින මේ අමුණ ඉදි කිරීමේ කාලය පැහැදිලි නැත. එහෙත් මුල් අමුණු ඉදි වූ කාලයට සමකාලීනව හෝ මඳ කලකට පසුව හෝ මෙය සංවර්ධනය වී ඇත්තේ ජල කළමනාකරණය සඳහා බව මැනවින් පැහැදිලි වේ. දෙවන උයද රජුගේ කාලයේ දී මල්වතු ඔය හරහා බඳින ලද අමුණකින් නටඹුන්ව පවතින පැරණිම විශාල වැව වූ පාණ්ඩිකුලම වැවට ජලය ලබා දීමට කටයුතු කර ඇත.

තන්තිරිමලය දෙසට ගලා හැලෙන මල්වතු ඔයට මිහින්තලය ආසන්නයේ ඇති මහකනදරා වැවෙන් හා මැදවච්චිය ආසන්නයේ පිහිටි සංගිලිකනදරා වැවෙන් එන ජලය මහගල්කඩවලදී එකතු වී කනදරා ඔය ලෙසින් සැලකිය යුතු ජල දහරාවක් එකතු වේ. මීට අමතරව තන්තිරිමලයේ සිට ගලා යන මල්වතු ඔයට ප්‍රධාන ජල මාර්ග 5කින් පමණ ජලය එකතු වේ. ඒ අතර කල්ආරු ඔය ප්‍රධානය. මින් අනතුරුව කඩිසරව ගමන් ගන්නා මල්වතු ඔය තෙක්කම නමැති ස්ථානයේදී අමුණක් බැඳ මන්නාරමේ පිහිටි යෝධ වැවට ජලය ලබා දේ.

1859 දී සර් හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරතුමා මෙම අමුණ වෙත පිවිස එම නිර්මාණයේ අපූර්වත්වය මෙසේ සඳහන් කර ඇත. *''තෙක්කම'' අරුම කර්මාන්තයක්ය. බැම්මේ යට කැබැල්ල බැඳ තිබෙන විශාල ගල් යෝධයන් විසින් කපා මෙම ස්ථානයට ගෙනෙන ලද්දේ යයි කියන පරම්පරානුගත කථාව ඉසිලීමට එය වටින්නේය. ඒ මුලදී බඳිනකොට තිබුනාක් මෙන් ම දැනුත් මේ මො හොතේ දී පවා කිසිවැරැද්දක් නැතුව තිබේ. කාලයට හා ජලයටත් ඒවා කෙරෙහි බල පවත්වන්නට නුපුළුවන් විය. අනික් අතට ජලය ගලා යාමෙන් තේක්කමට සහ ගංවතුරටත් අතර ක්‍රමයෙන් වැල්ල ගසා බැස්ම ඇති දිග ඉවුරක් සෑදීමෙන් ගල් බැම්ම තද වී මතු දීර්ඝ කාලයක් පවතින අන්දමට සවිව ඇත.* මෙතුමාගේ මේ විග්‍රහය ඔහු තුළ තිබූ නිරීක්ෂණ ශක්තිය මොනවට කියාපානු ඇත. අමුණ පිළිබඳ නිසිලෙස සොයා බැලීමට මෙතුමාගේ කාලවකවානුවේ උත්සාහ දැරීම අමුණ තුළ දක්නට ලැබුණු ඉපැරණි තාක්ෂණික ඥානය හඳුනාගැනීමේ වැදගත්කම ඉස්මතු කෙරේ. මෙම අමුණින් කිලෝමීටර් 3ක් පමණ පහළට ගිය විට කුංචිකුලම හමුවේ. එහිදී තවත් නවතම අමුණක් හමුවේ. එය ද ගම්වාසීන් තෙක්කම යන්න හඳුන්වයි. මෙය ඉංග්‍රීසි ආණ්ඩුවේ ඉදිකිරීමක් වේ. මෙය ඉදිකර ඇත්තේ යෝධ ඇළ හරහා ය. තේක්කම් ප්‍රධාන අමුණ ආසන්නයේ තිබෙද්දී මෙවන් ස්ථානයක ඇළ හරහා අමුණක් ඉදිකරන ලද්දේ මන්දැයි විමසිය යුත්තකි. යෝධ ඇළෙන් නිකුත් වන ජල දහරාවේ අධිකබව නිසාවෙන් යෝධ ඇළේ ගමන් මග මෙම ස්ථානයේදී කැඩී නැවත එහි ජලය මල්වතු ඔයට එකතු වී ඇත. මේ නිසා ජලය නිසි ලෙස යෝධ වැව වෙත ගමන් නොකරන්නට ඇත. එම ගමන්මග නැවත යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට මෙම ස්ථානයේදී අමුණක් ඉදිකර ඇත. කෙසේ වුවත් මෙම අමුණු මඟින් පෝෂණය කරනු ලබන්නේ සහල් නැලිය ලෙස අප හඳුනාගෙන ඇති මෙරට කෘෂිකර්මාන්තය උදෙසා විශාල දායකත්වයක් සපයන භූමි භාගයට ජලය සපයන යෝධ වැව වේ.

මල්වතු ඔය අවසානයට යෝධ වැව පිහිටා ඇත. යෝධ වැවෙන් පසු වැව් දැකගත නොහැකිය. ධාතුසේන රජු ඉදි කළ යෝධ වැව තත්කාලීන අවදිය වන විට මැදිහත් වන මාන්තායි ජනප්‍රිය වරායක් වීමත් පැමිණෙන විදේශිකයින්ට අවශ්‍ය කරන ජලය ලබා ගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙසත් වැදගත්කමක් ඉසිලීය. මන්නාරම අර්ධ ශුෂ්ක වියළි කලාපයේ පිහිටි ලොකුම සරණ බවට යෝධ වැව පත්ව ඇත. තෙක්කම් අමුණේ සිට තවත් කිලෝමීටර 35ක් පමණ විල්පත්තුව උතුරු සීමාව හරහා ගලා යන මල්වතු ඔය මන්නාරම සිලාවතුරෙ උතුරු ප්‍රදේශයේදී ඉන්දියන් සාගරය සමඟ බද්ධ වේ. දෙවන උයද රජුගේ කාලයේ දී මල්වතු ඔය හරහා බඳින ලද අමුණකින් නටඹුන්ව පවතින පැරණිම විශාල වැව වූ පාණ්ඩිකුලම වැවට ජලය ලබා දීමට කටයුතු කර ඇත.

පහළට ගලා යන මල්වතු ඔය හරස් වී ඉදි වී තිබෙන තෙක්කම් අමුණ නිසා එම ස්ථානයේදී මල්වතු ඔයේ ජලය ප්‍රධාන ගංගාවෙන් කොටස් තුනකට බෙදීම සිදු වේ. එනම් මල්වතු ඔය, මන්නාරම යෝධ වැව දක්වා ජලය ගෙන යන ඇළ මාර්ගය හා පහළ මල්වතු ඔය ජලාශය දක්වා ජලය ගෙන යන ඇළ මාර්ගය යනුවෙනි. මල්වතු ඔයේ වැඩි ජල කොටස

මල්වතු ඔය දිගේ පහළට ගමන් කරයි. මල්වතු ඔයේ තෙක්කම් අමුණෙන් වෙන් වන දකුණු ඇළ මාර්ගය ගමන් කරනුයේ මඩු ප්‍රදේශය හරහා කිලෝමීටර් 28ක් පමණ මන්නාරම සහල් නැළියේ පිහිටි යෝධ වැව වෙතටයි. වර්තමානය වන විට මල්වතු ඔය හරස් කොට තන්තිරිමලේ ජලාශය ඉදි කොට ඇත. නමුත් මල්වතු ඔයෙන් ජලය පරිභෝජනයට නොගෙන වාර්ෂිකව ජලය ඝන මීටර් මිලියන 200ක් මන්නාරමෙන් මුහුදට මුදා හැරේ. ප්‍රයෝජනයක් ගැනීමට හැකි වුවත් උප ප්‍රධාන ගංගාව වන මල්වතු ඔයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගත හැක්කේ ඉතාමත් අඩුවෙනි. නාච්චදූව වැව හා අනුරාධපුර හාල්පානු ඔය මඟින් මල්වතු ඔයේ දියවර යම්තාක් දුරට ප්‍රයෝජනයක් වුවද එතැන් සිට ගලන මල්වතු එයේ ජලය කෙලින්ම ගලා යන්නේ මන්නාරම මුහුද දක්වාය. මන්නාරමේදී යෝධ වැව නිර්මාණය කොට මන්නාරම සහල් නැළිය සඳහා දියවර ගනු ලැබවද තවත් විශාල ජල කොටසක් තවමත් ප්‍රයෝජනයට නොගෙන මහ මුහුද වෙත ගලා යන්නේ නිරපරාදේ ය.

නිගමනය

ඉහත කරුණු වලට අනුව නිගමනය කළ හැක්කේ මල්වතු ඔය නිම්නයේ චිරස්ථිතිය අත්පත් කර ගැනීමේ මූලෝපායයන් ලෙස නිසි ජල කළමනාකරණය තුළින් ජනතාවට ප්‍රතිලාභ අත් වී ඇති බවයි. එසේම වාරි කර්මාන්තය හා කෘෂි කර්මාන්තය අතර ඇත්තේ දෘඩ බැඳීමක් බවද පැහැදිලිය. කෘෂිකාර්මික අරමුණු මුදුන්පත් කරලීම උදෙසා ජලය සමඟ කළ හරඹයේදී ලත් අත්දැකීම් පෙරටුකොට අමුණු යන තාක්ෂණික අංගය බිහි වී ඇත.

මල්වතු ඔය නිම්නයේ අභයගිරිය, ජේතවනය, මහාථූපය ඇතුළු මහා ස්තූප ගණනාවක්ම ඉදි වී ඇත. මල්වතු ඔයේ ජලයෙන් පෝෂණය වන ගොවිබිම් ප්‍රමාණයද ඉතා විශාලය. අතීතයේ මෙන්ම වර්තමානයේද අපේ දේශීය ආර්ථිකයට ඍජු හා වක්‍ර දායකත්වයක් මල්වතු ඔය විසින් ලබා දී තිබේ. අනරාධපුර රාජධානියේ ස්ථාවරයට සුවිශේෂී වටිනාකම ලබා දුන් මල්වතු ඔය මෙරට ආගමික, සාමාජීය හා ආර්ථිකය වෙනස් වීම කෙරෙහි තීරණාත්මක බලපෑමක් ඇති කර තිබේ.

මෙරට මුල්කාලීන ජනතාව තම ගොවිතැන හා වගා කටයුතුවල දිගුකල් පැවැත්ම හේතු කොට ගෙන ජලය කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි මහත් සේ වෙහෙස වන්නට වූහ. ඒ අත්දැකීම් සම්භාරය පෙරටු කොට පසු කාලයේදී මහ මුහුද පරයන විශාල වැව් අමුණු ඉදි කිරීමට මෙරට වාසය ජනතාව නිතර උත්සාහ කළහ. මේ අනුව මල්වතු ඔය නිම්නයේ පුරාණ ජල කළමනාකරණය කෙසේ නම් ජන ජීවිත කෙරෙහි බලපෑම් කර ඇතිද යන්න මනාව පැහැදිලි වේ. ඒ අනුව පුරාතන ශ්‍රී ලාංකේය සමාජය තුළ හඳුනා ගත හැක්කේ වාරි මූලික ශිෂ්ටාචාරයක් ගොඩනැගීම සඳහා මල්වතු ඔය නිම්නය හේතු සාධක වී ඇති බවද නිගමනය කළ හැකිය.

පරිශීලන

කුසුම්සිරි, වී., (2021), **මල්වතු ඔයේ සැඟවුණු අමුණු,** ගඟ දිගේ, (2019), ***ගඟ දිගේ 66 වන කොටස, (මාර්ගගත),*** https://m.facebook.com/niroshan198

චිත්‍රානන්ද, සී., එච්., (2001), ***පැරණි රජරට වාරි තාක්ෂණ ඥානය,*** සරසවි ප්‍රින්ටර්ස්, කැළණිය.

බ්‍රෝහියර්, ආර්. එල්. (2001), ***ලක්දිව පුරාතන වාරිමාර්ග,*** පරි.එල්., පියසේන, මහවැලි කේන්ද්‍රය කොළඹ 07.

මහාවංසය (ප්‍රථම භාගය), (1996), ශ්‍රී සුමංගල හිමි, බටුවන්තුඩාවේ දේවරක්ෂිත, ඇස්. ගොඩගේ සහ කොළඹ

විතානච්චි සී., එච්., (2011), ***පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි මාර්ග සංවර්ධනය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්,*** Journal of Social Sciences and Humanities 2" 184-202.

(මාර්ගගත), https://roar.media/sinhala/main/history/matwathu-oya.